

KOGNITIVNA PRISTRASNOST

Pristrasnost autoriteta

KLJUČNE REČI

autoritet | ekspertiza | uticaj | kritičko razmišljanje

„Moraju biti u pravu... oni su glavni!“

Zašto ponekad verujemo ljudima samo zato što izgledaju ili zvuče kao da znaju više od nas? To se dešava češće nego što mislimo, bilo da je u pitanju nastavnik, lekar ili neko ko samouvereno govori na TikToku. Iako toga nismo uvek svesni, mogli bismo da prihvatimo ono što kažu jednostavno zato što se čini da znaju više od nas. To se zove efekat pristrasnosti autoriteta: verujemo ljudima više nego što bi trebalo, samo zato što deluju važno ili deluje da imaju kontrolu.

„Šta je pristrasnost autoriteta?“

Pristrasnost autoriteta se javlja kada verujemo, slažemo se sa nekim ili pratimo nekoga samo zato što se čini da je na poziciji autoriteta, čak i ako zapravo nije kvalifikovan ili ako ono što kaže nema smisla. Drugim rečima, nije uvek bitno **šta** ljudi kažu, već **ko** mi mislimo da su!

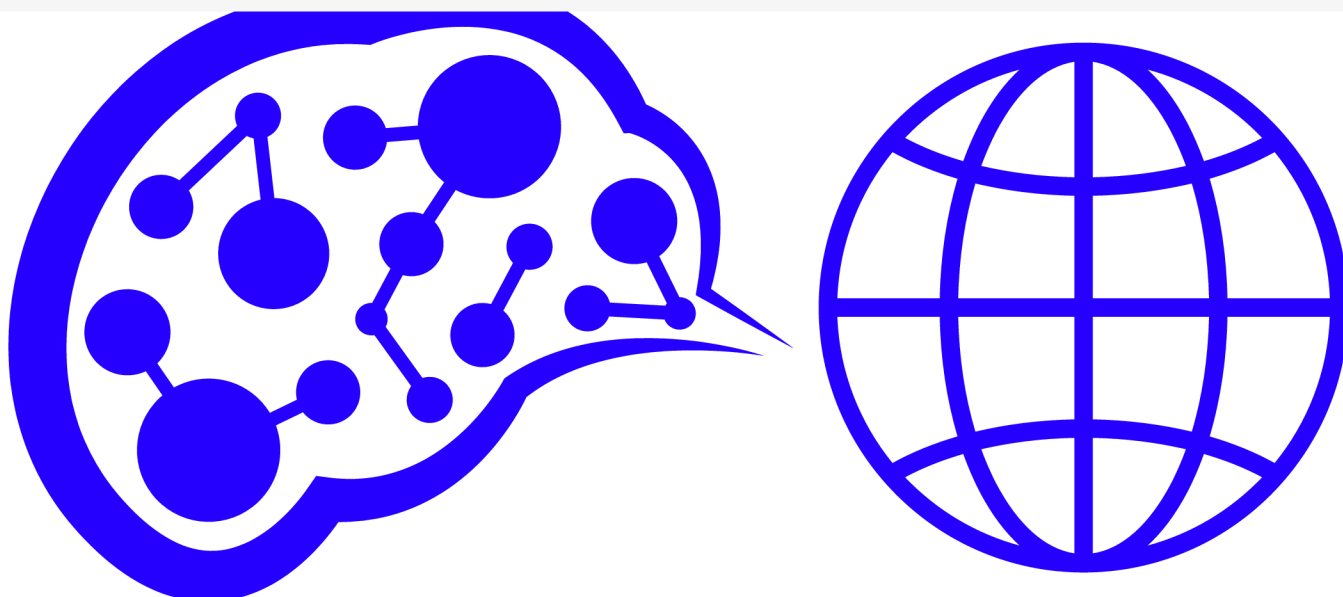
Sufinansira
Evropska unija

Finansirano od strane Evropske unije. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, isključivo stavovi i mišljenja autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

„Jesi li ikada video ovo?“

Zamislite da listate Instagram i da vam se pojavi fitnes influencerka. Izgleda zdravo, ima blistavu kožu i priča sa potpunim samopouzdanjem. Kaže da bi trebalo da isprobate Dukanovu dijetu ili da postite 7 dana kako biste „resetovali svoje telo“. Zvuči ubedljivo, a video ima hiljade lajkova. Pomislite: „Pa, izgleda sjajno... mora da zna o čemu priča.“ Ali evo u čemu je stvar: ona nije sertifikovani nutricionista, nije lekar, samo deluje kao da zna o čemu priča, i upravo tako funkcioniše pristrasnost autoriteta.

Verujemo nekome zbog toga **kako** se predstavlja, a ne **zato što** je zaista kvalifikovan.

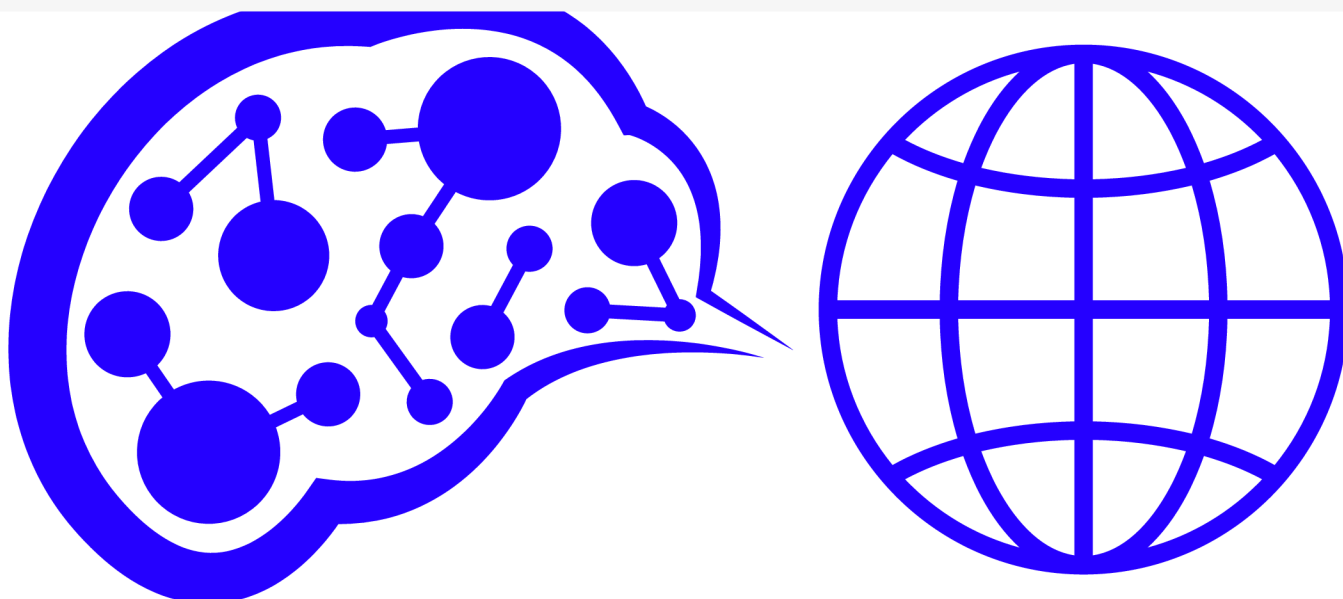
„Verovatno znaju bolje.“

Ova pristrasnost je deo načina na koji su naši mozgovi strukturirani. Kada neko izgleda kao da je glavni, naš instinkt se aktivira i govori nam: „Izgledaju samouvereno, tako da moraju biti u pravu.“

Evo nekoliko razloga zašto se to dešava:

- **Smanjuje mentalni napor.** Umesto istraživanja ili kritičkog razmišljanja, mi „prepuštamo“ svoju odluku stručnjaku.
- **Od malih nogu smo naučeni da sledimo autoritete:** roditelje, nastavnike, trenere. To nam je u prirodi.
- **Samopouzdanje je ubedljivo.** Neko ko govori čvrsto i izgleda dobro može delovati pouzdanije nego što zaista jeste.

To ne znači da je svaki autoritet loš. Lekari, nastavnici i naučnici često jesu stručnjaci. Ali pristrasnost prema autoritetu se javlja kada prestanemo da kritički razmišljamo samo zbog toga ko govori.

„Da li je to činjenica ili samo poverenje?“

Ne moraš biti grub/a, skeptičan/na prema svemu ili nepoverljiv/a prema pravim stručnjacima. Ali imaš pravo (i odgovornost) da misliš svojom glavom!

Evo tri jednostavna pitanja koja treba postaviti:

- „Da li je ova osoba zaista kvalifikovana da govori o ovoj temi?“
(Ako neko nosi stetoskop, to ga ne čini lekarom.)
- „Da li bih verovao/la ovom savetu da je došao od nekog drugog?“
(Da li bi se složio/la ako bi to isto rekao i neko od tvojih prijatelja?)
- „Mogu li da proverim činjenice iz drugog izvora?“
(Koristite veb stranice univerziteta, naučnih časopisa, zvaničnih institucija...).

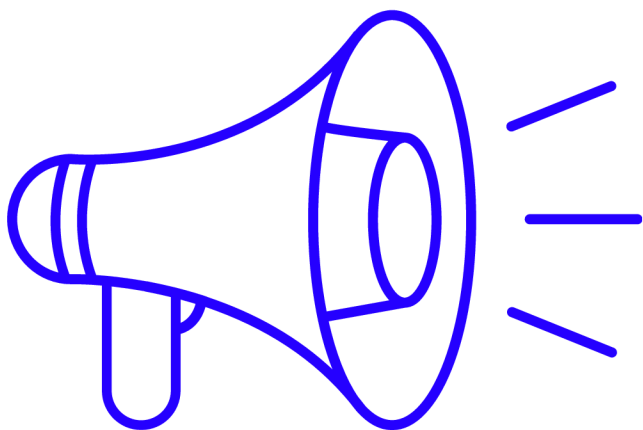
Uvažavati druge ne znači složiti se sa svim.

Biti radoznao ne znači biti grub.

Razmišljati svojom glavom nije nepoštovanje, već pametno!

KOGNITIVNA PRISTRASNOST

Sufinansira
Evropska unija

Finansirano od strane Evropske unije. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, isključivo stavovi i mišljenja autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.